

Inventering av stormusslor i Örebro län 2018

Länstyrelsen
Örebro län

Länsstyrelsen – en samlande kraft

Sverige är indelat i 21 län och varje län har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Titel: Inventering av stormusslor i Örebro län 2018

Utgivare: Länsstyrelsen i Örebro län

Författare: Cecilia Journath Pettersson

Kontaktperson: Tomas Schön

Publikationsnummer: 2019:27

Bilder: Cecilia Journath Pettersson

Innehåll

Bakgrund	5
Material & metod.....	5
Resultat.....	5
Inventerade vattendrag	8
Askersunds kommun.....	8
Skyllbergsån	8
Torsboån.....	11
Dohnaforsån	13
Bronaån	15
Degerfors kommun	17
Billingebacken.....	17
Nybacken	18
Hallsbergs kommun	20
Hjortkvarnsån.....	20
Hällefors kommun	22
Lankälven.....	22
Rötjärnsbacken	25
Hyttälven	27
Sävälven	29
Karlskoga kommun	32
Öbotjärnsbacken.....	32
Kedjan.....	34
Stenbotjärnsbacken	37
Övertjärnsbacken.....	39
Tvärån.....	40
Kumla kommun.....	42
Ralaån.....	42
Laxå kommun	44
Stavån (vägbro)	44
Lekebergs kommun	45
Brohyttebacken.....	45
Lindesbergs kommun.....	47
Nyckelbacken.....	47
Sandån.....	49

Finnåkersån	50
Övreån	52
Mjugsjöbäcken	54
Sandån.....	56
Björktjärnsbäcken	58
Rösjöbäcken/Dammbäcken.....	60
Bäck vid Lilla Korslången.....	62
Ljusnarsbergs kommun.....	64
Utterbäcken.....	64
Laxbäcken.....	65
Klotbäcken	67
Bäck från Stora Hällsjön	69
Nora kommun	71
Dammsjöbäcken vid Öskebohyttan	71
Bäck till Bornsälven	73
Örebro kommun	75
Blackstaån	75
Stenarstubäcken/Hammarbybäcken/	76
Rangelbäcken	78
Markabäcken	80
Referenser	82

Bakgrund

Örebro län tillhör de mest vattendragstäta områdena i landet. Sedan 1980-talet har ett flertal inventeringar av stormusslor genomförts i Örebro län. Trots att många vattendrag redan har inventerats saknas fortfarande kunskap om ett stort antal.

Under sommaren 2018 genomfördes en översiktlig inventering med avseende på stormusslor i 38 vattendrag i Örebro län. Alla stormusslor är av intresse men fokus har främst legat på att hitta nya förekomster av flodpärlmussla (*Margaretifera margaretifera*) och tjockskalig målarmussla (*Unio crassus*). Båda arterna är rödlistade som starkt hotade (EN) i den svenska rödlistan (Gärdenfors, 2015).

Material & metod

Inventeringen utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län som också tagit fram urvalet av vattendrag för inventeringen. Urvalet baserades, bland annat, på tidigare fynd av aktuella musselarter i avrinningsområdet eller förekomst av öring som är värdfisk för flodpärlmusslan. Vattendragen var också klassade i tre olika prioritetsordningar, se tabell 1.

Inventeringen genomfördes under juli-augusti och uteslutande genom vadning med vattenkikare. Vissa vattendrag inventerades i sin helhet medan andra bara bitvis. Våtmarksområden eller områden dämnda av bäver uteslöts ofta helt.

Resultat

Sommaren 2018 var extremt varm och torr. Ett redan lågt grundvattenstånd medförde att nästan samtliga vattendrag som inventerades hade väldigt lågt vattenstånd. Flera vattendrag var till och med helt uttorkade.

Det låga vattenståndet för med sig andra förutsättningar vid inventeringen. I många fall försvåras den då vattenkikare blir oanvändbar vid alltför lite vatten. Ett vattendrag kan också ge ett ”sämre” intryck när inte variationer i strömförhållanden framgår lika tydligt. I andra fall underlättas inventeringen då djupa partier plötsligt kan nås och, vid vattendrag med klart vatten, bottarna syns tydligt.

Av totalt 38 inventerade vattendrag påträffades musslor i sex. Totalt påträffades bara två arter av stormusslor under sommarens inventering, spetsig målarmussla (*Unio tumidus*) och allmän dammussla (*Anodonta anatina*). Allmän dammussla var vanligast förekommande och påträffades i samtliga sex musselförande vattendrag. Se tabell 1.

Tabell 1: Fynd av musslor i respektive vattendrag. A.a. – allmän dammussla , U.t. – spetsig målarmussla.

x – fynd av musslor.

Vattendrag	Kommun	Avrinningsområde	A.a	U.t
Skyllbergsån	Askersund	Motala Ström	X	X
Torsboån	Askersund	Motala Ström	X	
Dohnaforsån	Askersund	Motala Ström		
Bronaån	Askersund	Motala Ström	X	
Billingebacken	Degerfors	Gullspångsälven		
Nybäcken	Degerfors	Gullspångsälven		
Hjortkvarnsån	Hallsberg	Finspångsån	X	X
Lankälven	Hällefors	Arbogaån		
Rötjärnsbacken	Hällefors	Gullspångsälven		
Hyttälven	Hällefors	Gullspångsälven		
Sävälven	Hällefors	Gullspångsälven		
Öbotjärnsbacken	Karlskoga	Gullspångsälven		
Kedjan	Karlskoga	Gullspångsälven		
Stenbotjärnsbacken	Karlskoga	Gullspångsälven		
Övartjärnsbacken	Karlskoga	Gullspångsälven		
Tvärån	Karlskoga	Gullspångsälven		
Ralaån	Kumla	Eskilstunaån		
Stavån	Laxå	Eskilstunaån		
Brotorpsbacken	Lekeberg	Eskilstunaån		
Nyckelbacken	Lindesberg	Arbogaån		
Sandån	Lindesberg	Arbogaån		

Vattendrag	Kommun	Avrinningsområde	A.a	U.t
Finnåkersån	Lindesberg	Arbogaån	X	
Övreån/Lillån	Lindesberg	Arbogaån	X	
Mjugsjöbäcken	Lindesberg	Arbogaån		
Kölsjön	Lindesberg	Arbogaån		
Björktjärnsbäcken	Lindesberg	Arbogaån		
Rösjöbäcken/ Dammbäcken	Lindesberg	Arbogaån		
Bäck vid Lilla Korslångsen	Lindesberg	Arbogaån		
Utterbäcken	Ljusnarsberg	Arbogaån		
Laxbäcken	Ljusnarsberg	Arbogaån		
Klotbäcken	Ljusnarsberg	Arbogaån		
Bäck från Stora Hällsjön	Ljusnarsberg	Gullspångsälven		
Dammsjöbäcken/Öskebohyttan	Nora	Arbogaån		
Bäck till Bornsälven	Nora	Arbogaån		
Blackstaån	Örebro	Eskilstunaån		
Hammarbybäcken	Örebro	Eskilstunaån		
Rangelbäcken	Örebro	Arbogaån		
Markbäcken	Örebro	Eskilstunaån		
Summa			6	2

Nedan följer en kort beskrivning över de inventerade vattendragen, övriga observationer samt vilka sträckor i respektive vattendrag, som inventerats.

Inventerade vattendrag

Askersunds kommun

Skyllbergsån

Figur 1. Karta över Skyllbergsån/Rönnesån. Inventerad

Inventerad 20180802. Vid Skyllbergs bruk inventerades en kort sträcka där Rönnesån mynnar i Skyllbergsån. Musslor har tidigare påträffats här men det var oklart vilken eller vilka arter det rörde sig om. Både Rönnesån och Skyllbergsån är regleringspåverkade och kraftverk finns i båda vattendragen. I

den inventerade sträckan finns en mindre damm som också utgör vandringshinder. Vattnet i den inventerade sträckan var lugnflytande och bottenarna dominerades av grus och sten. Sedimentationen var kraftig och vattnet grumlades snabbt.

Trots att de yttre förutsättningarna var långt ifrån optimala påträffades ett rikligt blandbestånd av allmän dammussla och spetsig målarmussla. Musslorna uppvisade också ett brett storleksintervall där några individer av spetsig målarmussla var under 5 cm. Tätheten av fisk bedöms bli relativt hög i den inventerade sträckan då vandringshinder medför att fisken troligen blir instängd i perioder. Det kan sannolikt också förklara att så många musslor påträffas just här.

En vidare inventering borde genomföras i andra delar av vattendragen för att få en heltäckande bild av hur utbredningen av musslor ser ut.

Figur 2. Musslor i olika åldrar påträffades vid Skyllbergs bruk.

Figur 3. Mindre damm vid Skyllbergs bruk som utgör ett definitivt vandringshinder.

Torsboån

Figur 4. Karta över Torsboån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180629. Torsboån har sin början i Kyrkesjön i naturreservatet Tjälvesta ängar och mynnar sedan i Östersjön. Övre halvan av vattendraget är till största delen lugnflytande med riklig vegetation och stor påverkan av bäver. Botten består nästan uteslutande av sand och finsediment. Från Torstorp och uppströms påträffades sparsamt med allmän dammussla. Inga små musslor hittades. Abborre och mört observerades.

Vid Snavlunda masugnsruin ökar strömhastigheten och därmed inslaget av sten och grus. Här gjordes inte några observationer av varken fisk eller musslor trots att förhållandena här är synbart bättre än i den övre delen av vattendraget.

Figur 5. Allmän dammussla från Torsboån.

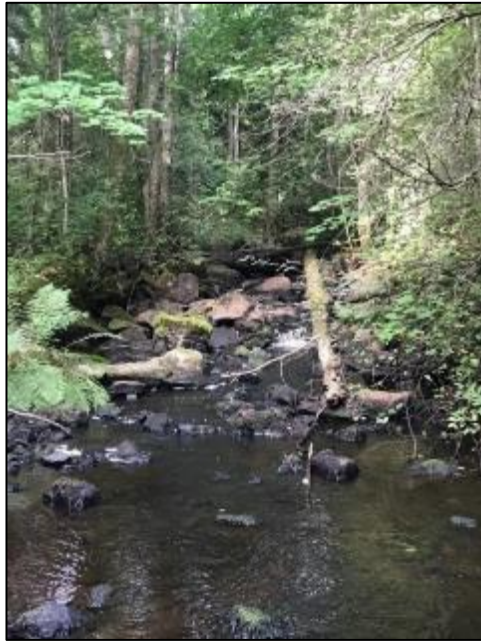
Dohnaforsån

Figur 6. Karta över Dohnaforsån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180802. Dohnaforsån rinner från Örkaugen och mynnar i Alsén. Ån omges till stor del av jordbruksmark, framförallt den nedre delen där vattendraget också rätats kraftigt. Ån är också kraftigt fragmenterad med flera vandringshinder. Den inventerade sträckan dominerades av lugnflytande vatten med homogena bottenar bestående till största delen av lera och finsediment. Vattnet var vid inventeringen grumligt och vegetationen bitvis kraftig. Vattendraget ger ett eutroft intryck. Mycket spår av bäver.

Strax nedströms väggkorsningen mot Dohnafors finns en strömsträcka med block, sten och grus. Här observerades signalkräfta och någon fisk, oklart vilken art. Dohnaforsån bedöms inte utgöra ett lämpligt musselvatten då påverkan är stor och bottenarna kraftigt igenslammade.

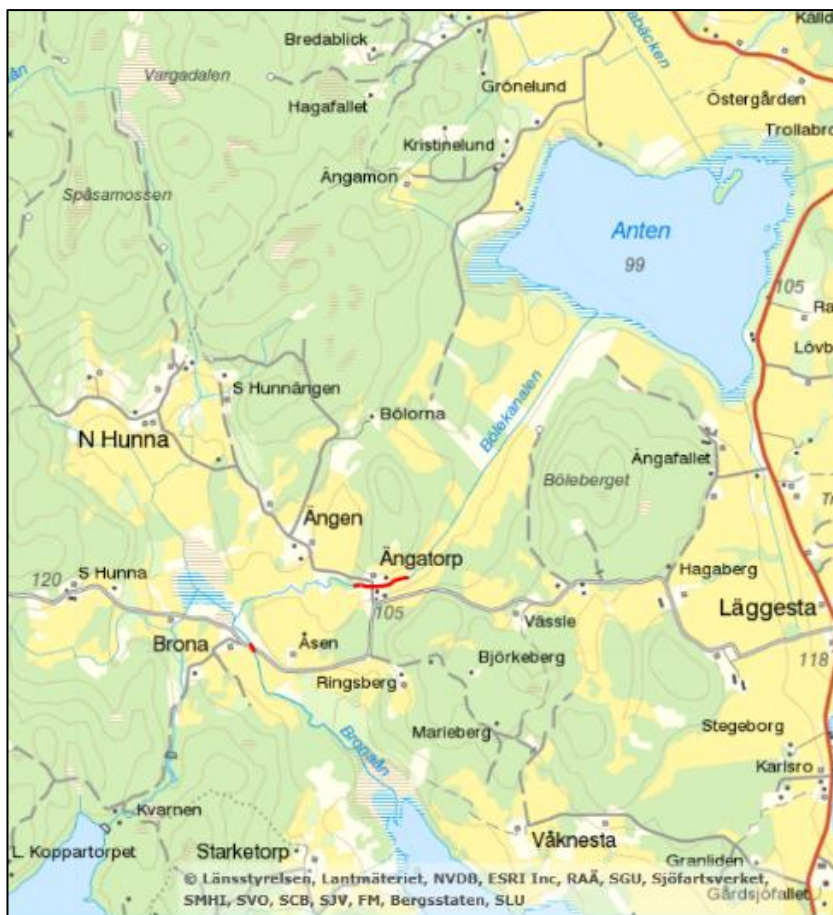

Figur 7. Strömsträcka i Dohnaforsån där signalkäfta påträffades.

Figur 8. Dohnaforsån präglas av lugnflytande vatten med mycket vegetation. Vegetationen var bitvis så kraftig att inventeringen försvårades.

Bronaån

Figur 9. Karta över Bronaån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180802. Enligt uppdraget skulle en snabb koll göras i Bronaån. Vattendraget rinner mellan sjöarna Anten och Viken. Intrycket av Bronaån är att det ett väldigt påverkat och eutroft vatten. Stora delar rinner genom jordbruksmark och vattendraget är kraftigt kanaliserat.

Till största delen är Bronaån lugnflytande och väldigt vegetationsrikt med mjukbottnar. Långa sträckor var därför inte inventeringsbara då vattnet också var väldigt grumligt.

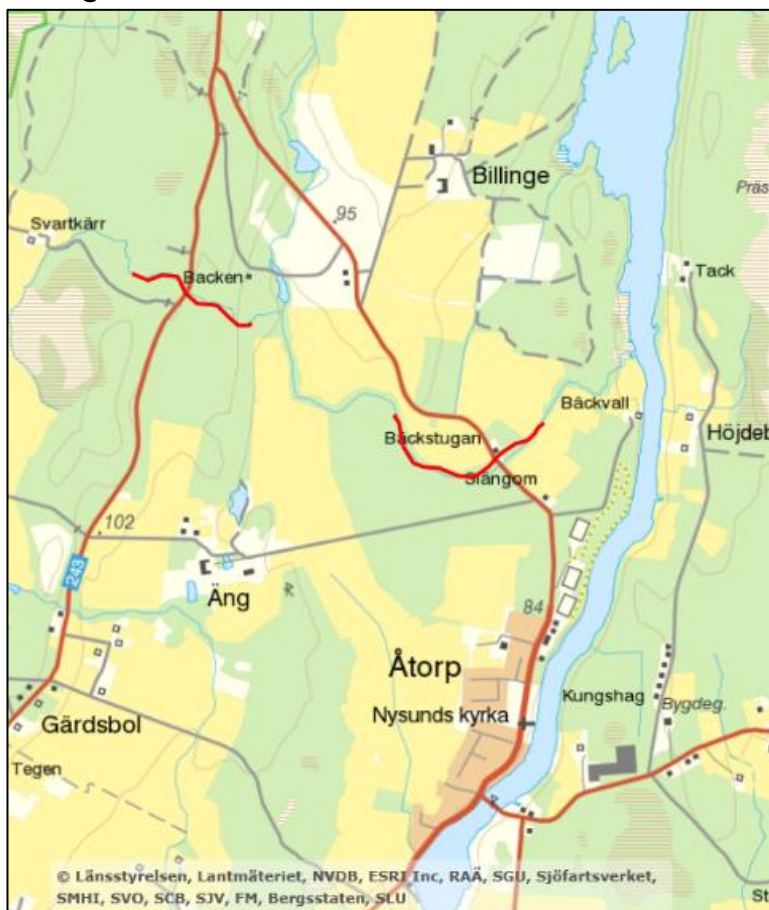
Vid Ångatorp finns en svagt strömmande sträcka med sten och grus. Här påträffades sparsamt med allmän dammussla, endast äldre individer, samt rikligt med signalkräfter.

Figur 10. Allmän dammussla funnen vid Ängatorp.

Degerfors kommun

Billingebäcken

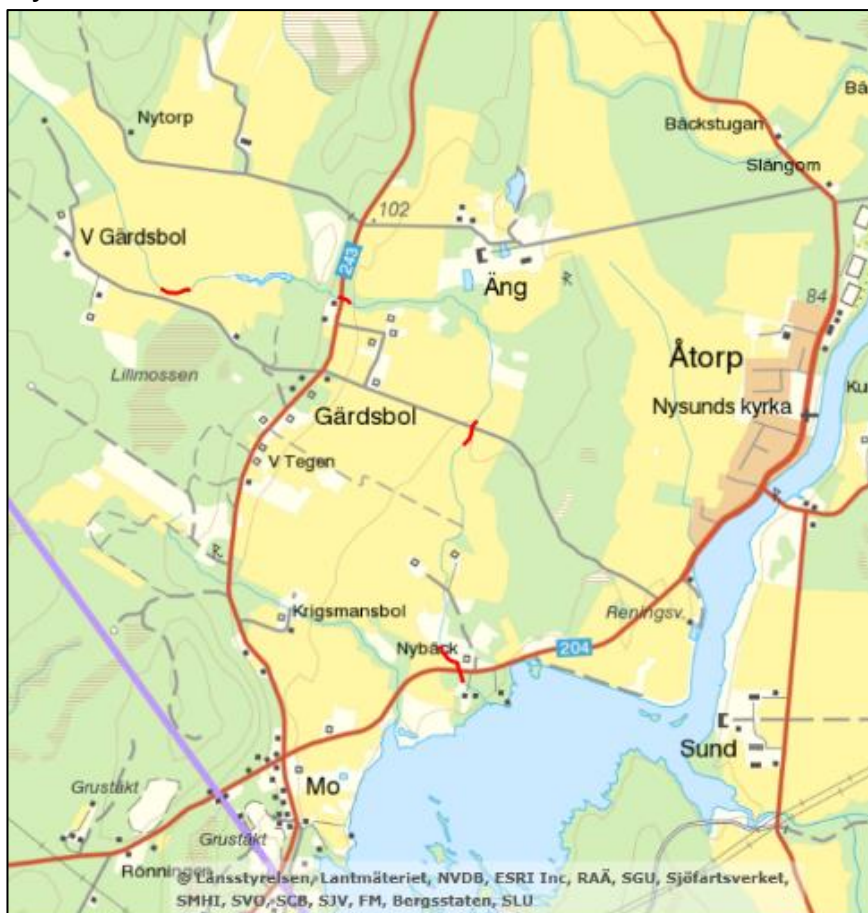
Figur 11. Karta över Bilingebäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180619. Bilingebäcken rinner från Stormossen och mynnar i Letälven. Vattendraget är till stor del omgivet av jordbruksmark och är till största delen lugnflytande.

Som helhet är Bilingebäcken väldigt homogen med övervägande rena sandbottnar och ett och annat block. I den övre halvan av vattendraget blir bäcken mindre och liknar mer ett dike. Vattnet var vid inventeringstillfället grumligt. Inga observationer av varken fisk eller musslor.

Ur musselsynpunkt bedöms Bilingebäcken som tämligen ointressant då endast få, korta sträckor bryter av de annars väldigt homogena sandbottnarna.

Nybäcken

Figur 12. Karta över Nybäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180619. Nybäcken har sin början i Stormossen och mynnar i Letälven. Lågt vattenstånd i kombination med väldigt grumligt vatten gjorde inventering nästan omöjlig. Vattendraget rinner till stor del genom jordbruksmark.

Till största del är Nybäcken lugnflytande med sandbottnar med visst grusinslag. Sedimentationen är kraftig. Längre upp blir vattendraget mer som ett jordbruksdike. Pratade med ett par boende i området och de hade aldrig sett eller hört talas om att det skulle finnas några musslor i vattendraget. Inga observationer av varken fisk eller musslor.

Figur 13. Grumligt vatten i Nybäcken gjorde inventering nästan omöjlig.

Hallsbergs kommun

Hjortkvarnsån

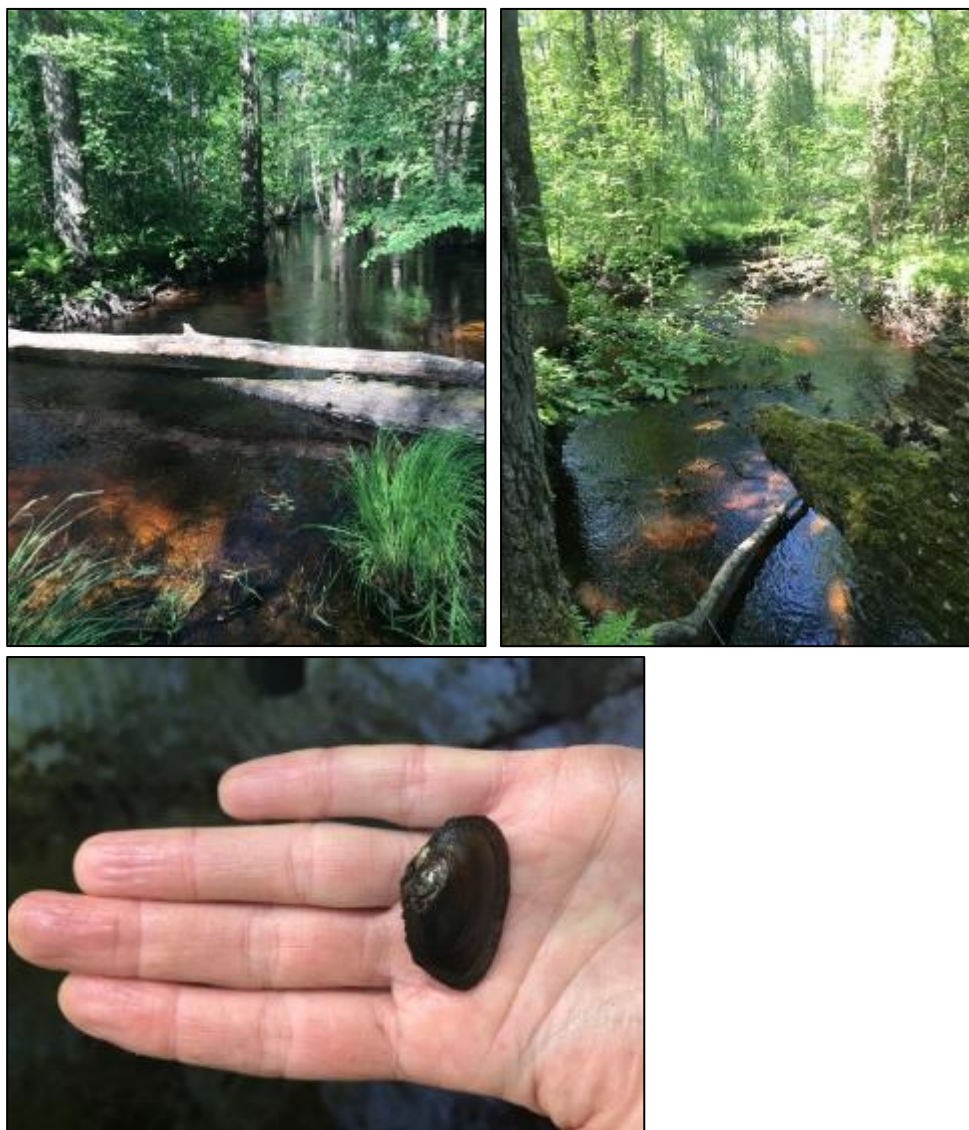
Figur 14. Karta över Hjortkvarnsån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180523. Hjortkvarnsån är en del av Haddeboån som har sin början i Hjärtasjön och mynnar i sjön Avern. Här var inventeringen främst inriktad på eventuell förekomst av tjockskalig målarmussla.

Till största delen är Hjortkvarnsån ett lugnflytande vattendrag. Bottnarna är till stor del bestående av lera och sand med inslag av sten. I de nedre delarna är sedimenttransporten betydande och det var omöjligt att se botten vid ett djup större än ca 50 cm. I vissa delar omöjliggör djupet en inventering med vattenkikare. Det finns några mindre forsackar men inte förrän vid Broäng blir vattnet mer strömmande med hårbottnar dominerade av grus och sten.

Från Svalnäs och uppåt påträffades ett blandbestånd av allmän dammussla och spetsig målarmussla. Musslorna förekommer sparsamt i hela sträckan. Av

spetsig målarmussla hittades flera små individer. I övrigt observerades bäcknejonöga, mört, abborre och signalkräfta.

Figur 15. Hjortkvarnsån uppvisade flera fina miljöer. I vattendraget påträffades bland annat spetsig målarmussla.

Hällefors kommun

Lankälven

Figur 16. Karta över Lankälven. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180829. Lankälven rinner från Vasselsjön och mynnar i Stora Grängen. Under 2017 inventerades sträckan från utloppet upp till Södra Hyttan. Därefter har dammen vid Södra Hyttan rivits och nu inventerades den gamla älvfåran samt ytterligare en sträcka på drygt en kilometer. Fåran i den tidigare hyttedammen var bitvis svår att nå på grund av att marken fortfarande var väldigt sank. Längs med älvfåran på den gamla dammbotten ligger ett par gamla slagghögar.

Den inventerade sträckan utgörs till största del av lugnflytande vatten med mjukbottnar. Det finns ett par forsackar samt någon lägre strömsträcka som bryter av med sten- och grusbottnar. Inslag av slagg och eventuellt också sprängsten. Bäveraktiviteten är hög och på sträckan finns flera bäverdämmen.

I den del av Lankälven som inventerats kan endast kortare sträckor anses lämpliga för flodpärlmussla men vattendraget borde ändå kunna hysa någon art av musslor.

Figur 17. Hyttedammen efter rivning av dämmet.

Figur 18. Foton tagna uppströms Hyttdammen.

Rötjärnsbäcken

Figur 19. Karta över Rötjärnsbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180613. Rötjärnsbäcken rinner från St. Rötjärn och mynnar i sjön Storsången. Ett litet men fint vattendrag som är relativt opåverkat. Bottnarna är varierande med sten, grus och sand. Den inventerade sträckan utgjordes till största del av svagt strömmande till strömmande vatten. Vattnet var klart och bottnarna renspolade. Rikligt med öring observerades.

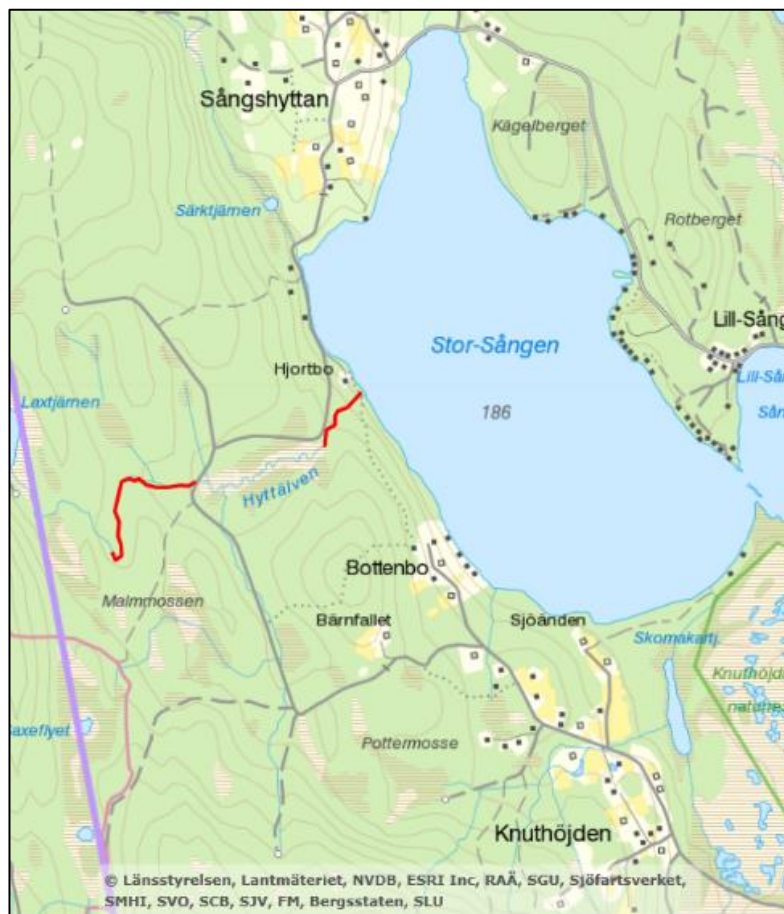
Tyvärr hade bäcken i samband med avverkning passerats av skogsmaskin, till synes utan några förebyggande åtgärder. Mitt i skogen påträffades också ett högt viltstängsel som avgränsade vattendraget.

Rötjärnsbäcken ser till det yttre ut som ett lämpligt flodpärlmusselvatten med lämpliga bottnar och bra strömhastighet. Storleksmässigt kan det dock vara något för litet. Vid inventeringstillfället var det väldigt lite vatten och frågan är om det är vattenförande alla år.

Figur 20. Fina miljöer från Rötjärnsbäcken.

Hyttälven

Figur 21. Karta över Hyttälven Inventerad sträcka är markerad med rött.

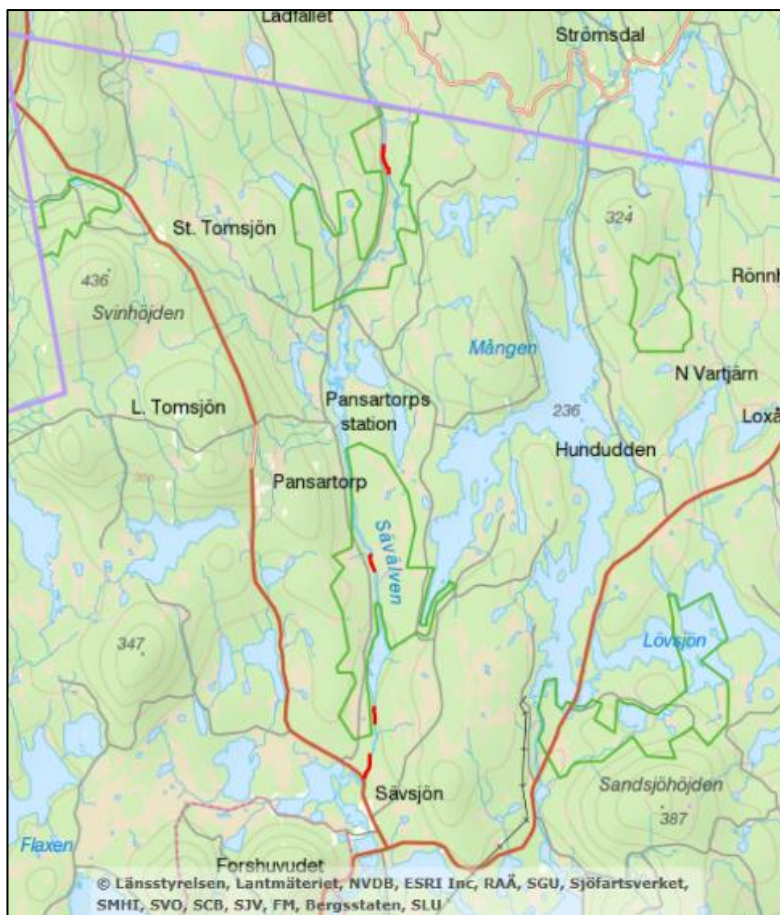
Inventerad 20180613. I den nedre delen finns resterna av en äldre såg samt hytta. På bottarna syns spår av tidigare verksamhet och i form av riklig slaggförekomst. Ovan den gamla sågen finns en längre forssträcka med branta hållar som åtminstone vid lägre vattenstånd utgör vandringshinder. Vattendraget är påverkat och det är sannolikt sprängt i partier. Färgat vatten.

Uppströms våtmarken Hammarängen dominerar vattnet till största delen av strömmande vatten med mycket block och hållar. Även om naturligheten här är högre än nedanför Hammarängen så bedöms inte Hyttälven utgöra ett lämpligt musselvatten. Bottarna är långa sträckor väldigt hårda utan grusinslag och utgör därför inga lämpliga musselbottnar. Inga observationer av fisk.

Figur 22. Forssträcka i anslutning till det gamla hyttområdet.

Sävälven

Figur 23. Karta över Sävälven. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180829. Sävälven är ett större vattendrag och har sin början i Skärsjön i Dalarnas län och mynnar sedan ca 20 km längre ned i Övre Sävsjön, Örebro län. Sävälven är ett varierande vattendrag med både långa lugnflytande sträckor liksom mer strömmande och forsande sträckor. Vattendraget är bland annat påverkat av reglering, rensningar och tidigare försurningsproblem. Sävälven är också ett populärt fiskevatten och ädelfisk planteras ut regelbundet.

Då vattendraget är så pass stort och varierande så genomfördes inventering på objektivet lämpliga platser. De mest lugnflytande områdena valdes bort till förmån för mer strömmande sträckor.

I de nedre delarna av Sävälven är det väldigt tydligt att vattendraget är flottledsrensat, något som avtar ju längre upp man kommer i vattendraget. Bottnarna i de strömmande partierna är renspolade och består av block och sten med inslag av grus. Ovanför Skäftkulldammen ändrar vattendraget karaktär.

Här blir vattendraget mindre och omges bitvis av våtmarker men naturligheten ökar

Sävälven har potential för flodpärlmussla. Flera sträckor hyser lämpliga miljöer både vad gäller vattenhastighet och bottenstrukturer. Trots det påträffades inga musslor.

Figur 24. Strömmande sträckor i Sävälven som skulle kunna utgöra en lämplig miljö för flodpärlmussla.

Figur 25. Ovan Skäftekuldammen blir vattendraget mindre.

Karlskoga kommun

Öbotjärnsbäcken

Figur 26. Karta över Öbotjärnsbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180614. Öbotjärnsbäcken har sin början i Stora och Lilla Kroktjärn och mynnar i Svartälven. Vattendraget domineras av lugnflytande till stillastående vatten. Grus och sten finns bitvis men i stort domineras finsediment och lera. Grumligt, färgat vatten med dålig sikt som följd. Väldigt bäverpåverkat med flera dämnda områden.

I nedre delen observerades en öring, i övrigt inga observationer förutom några döda signalkräftar. Ett tämligen trist vattendrag som inte anses utgöra något lämpligt musselhabitat då det saknas lämpligt bottenstrukt.

Figur 27. Bäverdämda områden och nästan stillastående vatten präglade Öbotjärnsbäcken.

Kedjan

Figur 28. Karta över Kedjan. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180813,20180814. Kedjan rinner mellan sjöarna Immen och Lonnen, en sträcka på ca 2 mil. Vattendraget har inventerats tidigare med avseende på flodpärlmussla utan att några fynd av musslor gjorts (Olsson, 2001, Holst & Tapper, 2004).

Nedre delarna av Kedjan är lugnflytande till stillastående. Bottnarna är väldigt homogena med sand som dominerar. Endast visst inslag av mer strömmande vatten med sten- och grusbottnar som följd. Grumligt vatten och mycket vegetation. Här fanns också en hel del djupa partier som begränsade inventeringen.

I höjd med Hammartorpet finns en mindre forssträcka i anslutning till en gammal hyttlämning med sten och block. Högre upp blir vattnet klarare. Uppströms vägbron vid Värmlandsgränsen bryter en längre strömsträcka av det annars lugnflytande förhållandet. Bäver förekommer längs hela vattendraget. I de mer strömmande partierna observerades signalkräfta, en hel del döda. Annars inga observationer.

Som helhet är här Kedjan väldigt homogena bottenar där lämpliga flodpärlmusselhabitat är få. De sträckor som är mer strömmande med grövre substrat är dessutom kraftigt rensade. Det är dock lite förvånande att inga musslor av något slag påträffats i ett så pass stort och annars variationsrikt vattendrag.

Figur 29. Kedjan uppvisade både mer strömmande partier liksom lugnflytande områden med kraftig vegetation. Som helhet var det dock sandbottnar som dominerade.

Stenbotjärnsbäcken

Figur 30. Karta över Stenbotjärnsbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

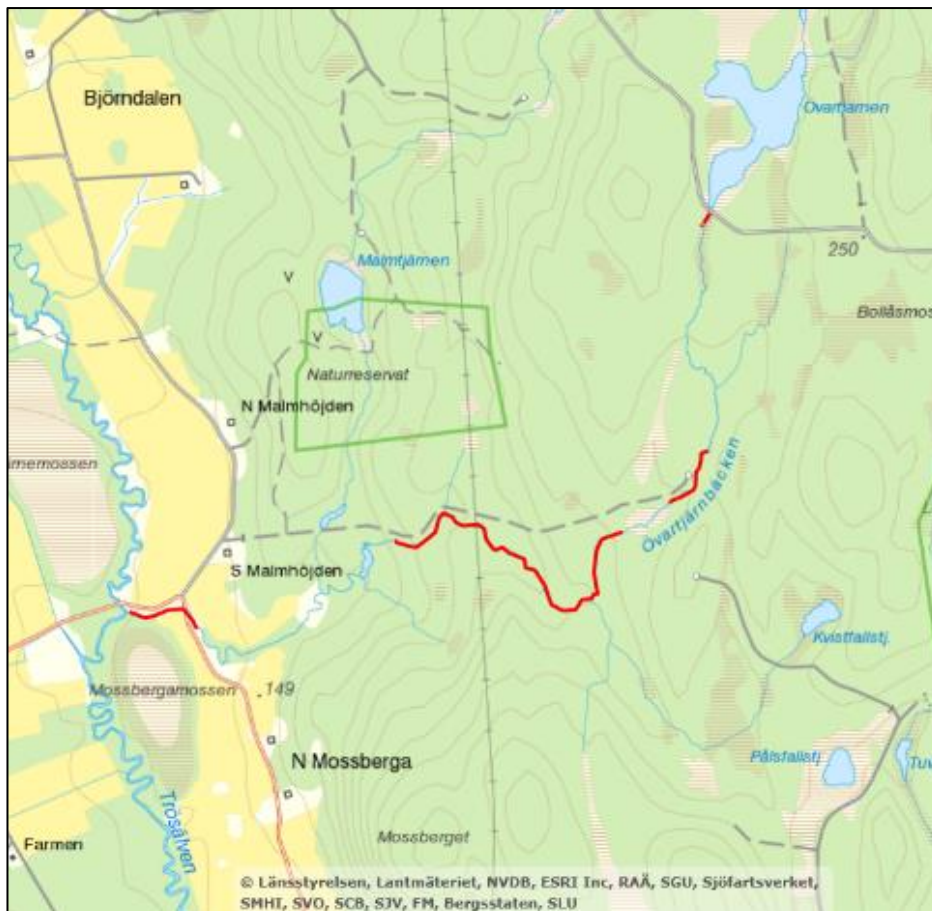
Inventerad 20180613. Stenbotjärnsbäcken har sin början i Stenbotjärnen och mynnar i Svartälven. Vattendraget är litet men bitvis väldigt fint med fina bottnar. Framförallt i den nedre delen. Söder om Bäcken rinner vattendraget genom ett mindre våtmarksområde, det blir då väldigt litet och får mer karaktär av ett dike. I helhet dominerar bottarna av sten, grus och sand. Klart vatten. Väldigt mycket örning observerades! I övrigt påträffades bäcknejonöga och elritsa.

Vattendraget har potential för flodpärlmussla, framförallt i de nedre delarna.

Figur 31. Fin botten i nedre delen av Stenbotjärnsbäcken.

Övartjärnsbäcken

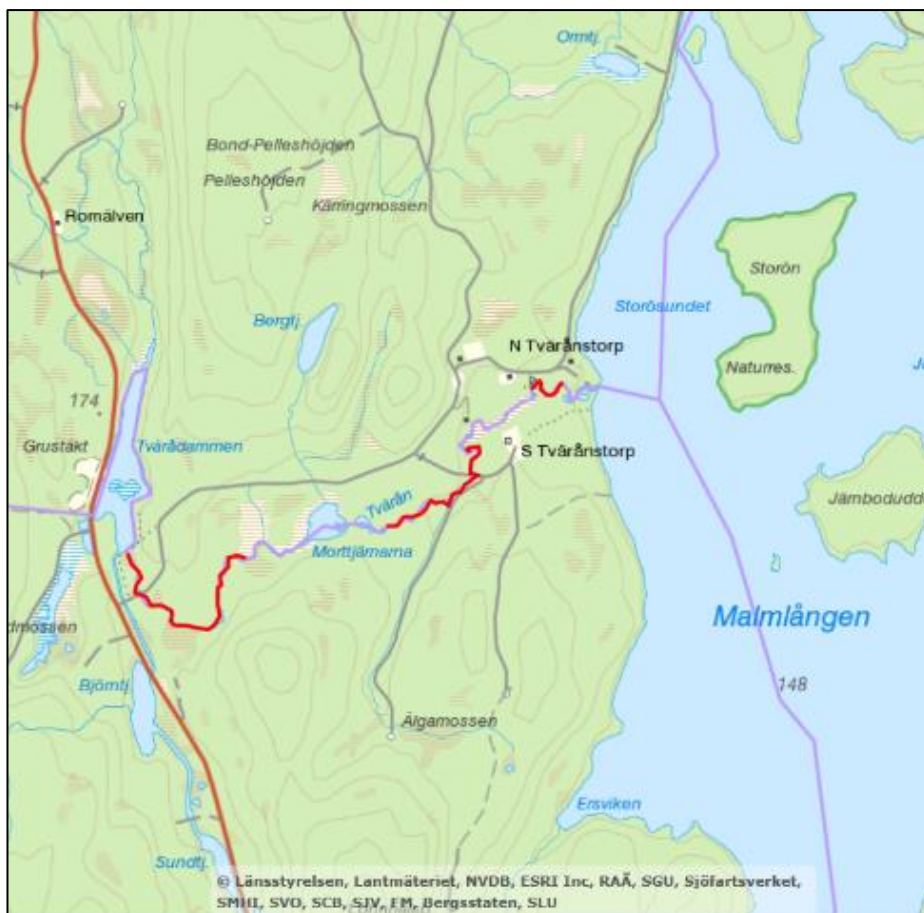
Figur 32. Karta över Övartjärnsbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180531. Övartjärnsbäcken rinner från Övartjärnen och mynnar i Trösälven. Då Trösälven hyser ett rekryterande bestånd av flodpärlmusslor kan det förväntas att även Övartjärnsbäcken ska vara musselförande. Vattendraget har dock inventerats tidigare utan att några musslor påträffats (Holst & Tapper, 2005).

Vid inventeringstillfället var det väldigt lågt vattenstånd och de nedre delarna av bäcken liknade mest ett jordbruksdike. Mycket sediment och stor påverkan av bäver. Högre upp ökar fallhöjden och vattendraget får en helt annan karaktär med mycket block men också en del grus. Trots god beskuggning i de övre delarna var förekomsten av grönalger riklig. Inga musslor observerades men öring förekom frekvent i hela vattendraget.

Trots god förekomst av öring bedöms inte vattendraget, åtminstone i den nedre halvan, utgöra en lämplig flodpärlmusselmiljö då sedimentationen är så pass kraftig.

Tvärån

Figur 33. Karta över Tvärån. Inventera .sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180531. Tvärån rinner från Tvärådammen ned till Malmången. Vattendraget rinner genom flera våtmarker och ovan Morttjärnarna är vattnet till största del lugnflytande till stillastående med mjukbottnar.

Nedströms tjärnarna ökar vattenhastigheten och därmed ökar också inslaget av grus och sten på bottenarna. Bitvis finns här riktigt fina grusbottnar väl lämpade för flodpärlmussla. Klart vatten. Närmare utloppet till Malmången blir vattendraget återigen mer lugnflytande med mycket sand och finsediment. Observation av gädda och signalkräfta.

Figur 34. Våtmarksområden blandas med mer strömmande sträckor i Tvärån.

Kumla kommun

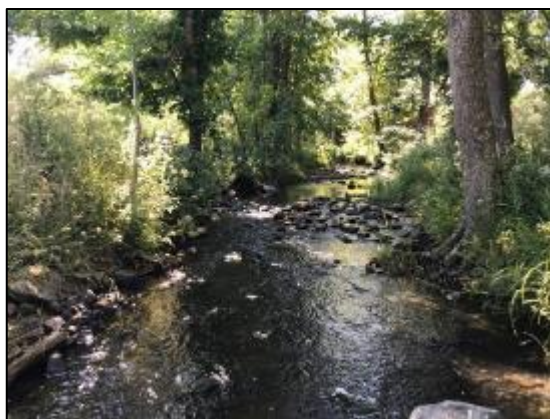
Ralaån

Figur 35. Karta över Ralaån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180704. Ralaån mynnar i höjd med Älvesta i Kumlaån. Vattendraget är nästan uteslutande omgivet av jordbruksmark och ger ett eutroft intryck. Långa sträckor är dessutom rätade och kanaliserade. Ralaån inventerades en kort sträcka norr om Sannahed. Här omges vattendraget av en bredare kantzon med träd. Bottnarna består här av sten, grus och sand. Vid Nykvarn finns resterna av en gammal kvarn och en längre strömsträcka. Vattendraget är vegetationsrikt, bland annat noterades igelknopp (*Sparganium sp.*) och vattenpest (*Elodea canadensis*). I mer solexponerade partier växte rikligt med grönalger. Enstaka fiskar observerades, oklart dock vilken art. Spår av bäver.

Vattendraget som helhet är kraftigt påverkat och bedöms inte vara lämpligt ur musselsynpunkt.

Figur 36. Strömsträcka vid Nykvarn. Bottnarna täcktes bitvis av grönalger.

Laxå kommun

Stavån (vägbro)

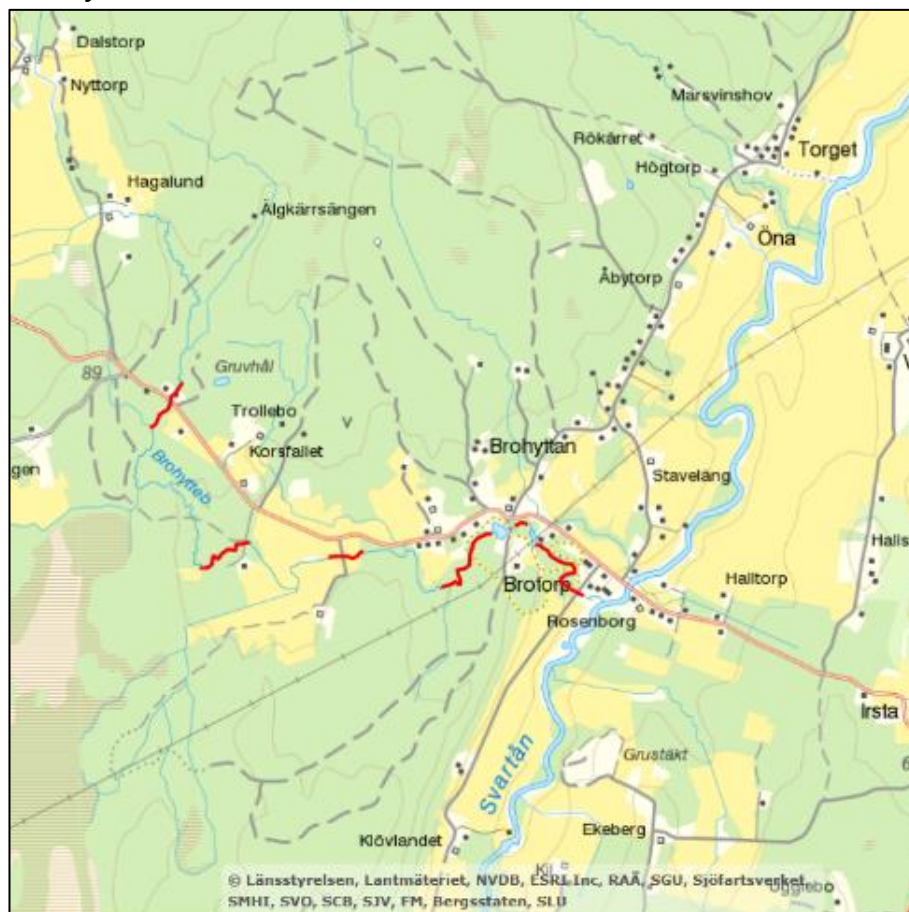

Figur 37. Karta över Stavån. Den aktuella vägbron är markerad med rött.

Inventerad 20180629. Vid den aktuella vägbron finns uppgifter om att musslor påträffats. Grumligt och i stort sett stillastående vatten med kraftig sedimentation. Helt omöjligt att inventera då det också var relativt djup. Gick en bit uppströms för att nå grundare partier. Inga observationer av några musslor.

Lekebergs kommun

Brohyttebäcken

Figur 38. Karta över Brohyttebäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

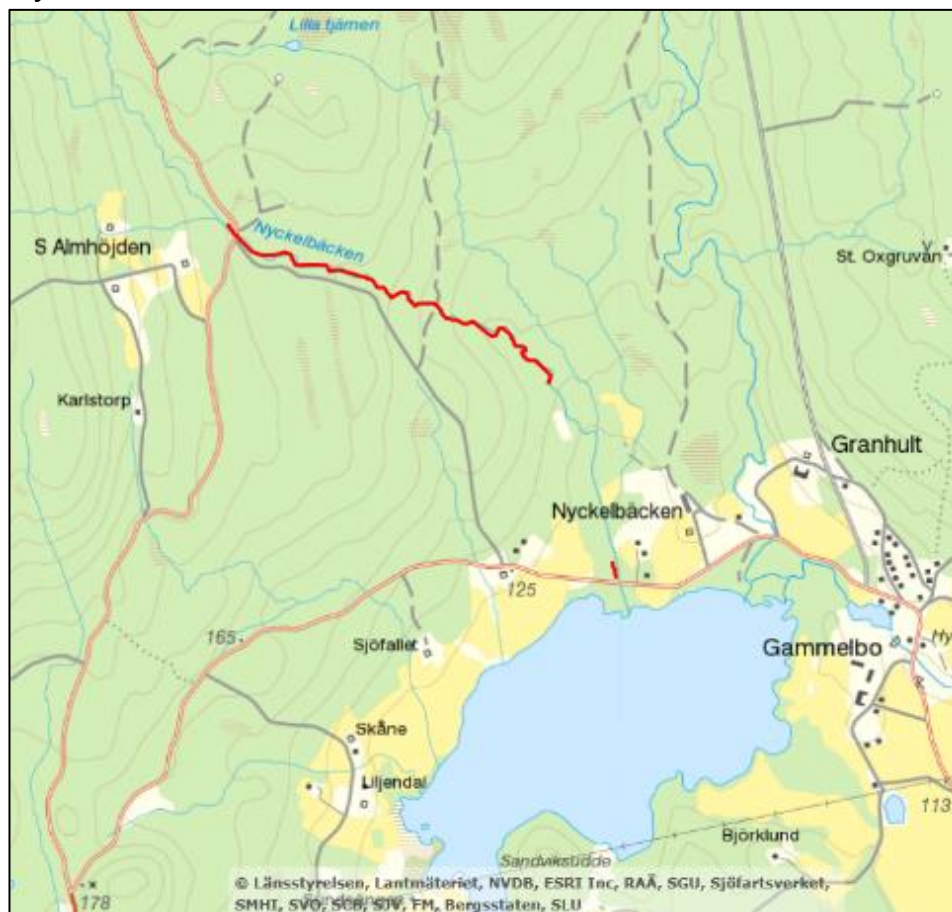
Inventerad 20180619. Brohyttebäcken mynnar i Svartån vid Brohyttan norr om Fjugesta. Vattendraget är till största delen lugnflytande med sandbottnar. I den nedre delen av vattendraget är det dock mer strömmande med sten- och grusbottnar men med stort inslag av slagg. Här var vattnet också ganska grumligt. Längre upp är vattendraget meandrande med rena sandbottnar och klarare vatten. Som helhet är Brohytteån ganska homogent och upplevdes ganska ointressant ur musselsynpunkt. Möjligtvis kan nedre delen av vattendraget utgöra lämpliga musselmiljöer. Inga observationer av varken fisk eller musslor.

Figur 39. Foton från nedre delen (t.v.) respektive övre delen (t.h.) i Brohytteån

Lindesbergs kommun

Nyckelbäcken

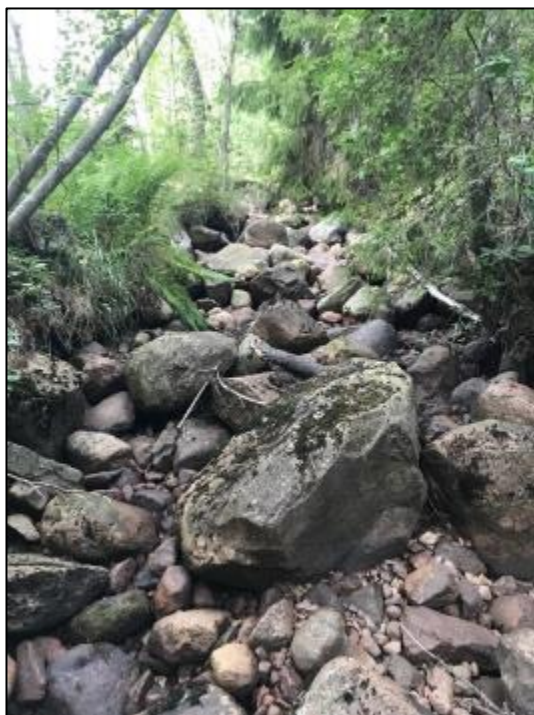
Figur 40. Karta över Nyckelbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180731. Nyckelbäcken har sin början i våtmarkerna vid Malingsbo-Kloten och mynnar i sjön Glien. Bottnarna domineras av sten, grus och sand. Vid inventeringstillfället var det väldigt lite vatten i bäcken men vid högre flöde finns det säkert flera fina forssträckor. Vattnet var klart. Mycket påväxtalger bitvis. En hel del öring observerades i höljorna.

Högre upp blir vattendraget mera blockrikt och här var det nästan helt uttorkat. Forsärla observerades. Sammanfattningsvis så är Nyckelbäcken ett riktigt fint vattendrag med hög naturlighet och bra ”musselkänsla”. Tveksamt dock om Nyckelbäcken var vattenförande under hela sommaren 2018

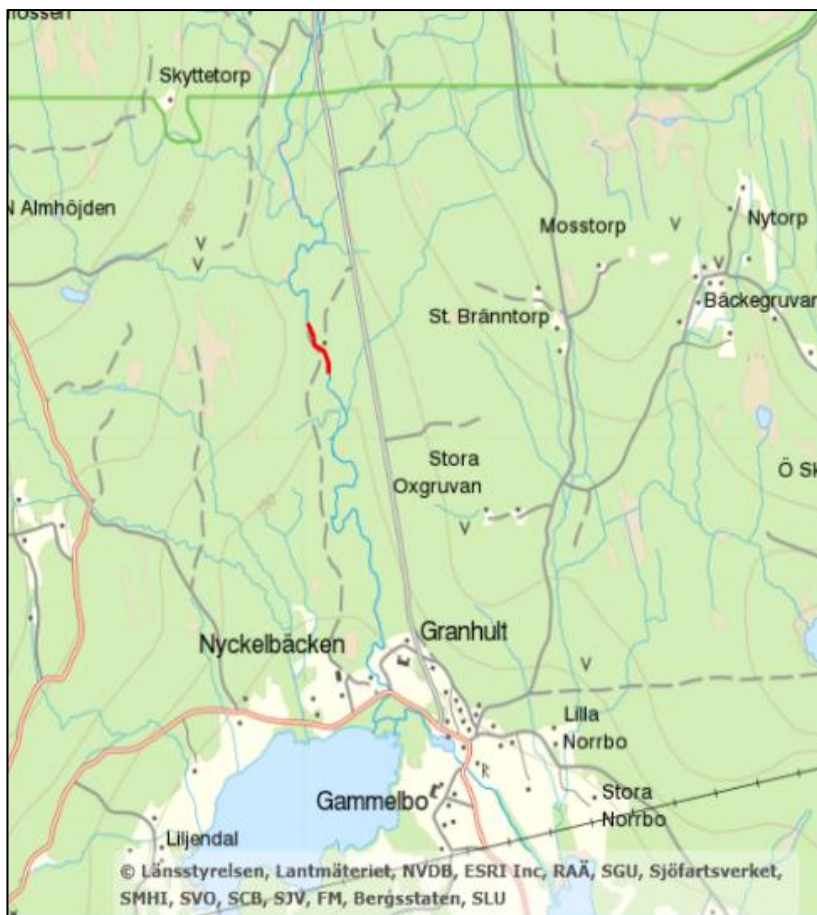

Figur 41. Sannolikt en trevlig strömsträcka

Figur 42. I de övre delarna var Nyckelbäcken

Sandån

Figur 43. Karta över Sandån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180731. Sandån rinner från Hällsjön och mynnar i Norrmogen. Vattendraget har inventerats tidigare, senast besöktes Sandån 2017 utan att några flodpärlmusslor kunde hittas. Då det finns muntliga uppgifter om att flodpärlmussla ska förekomma besöktes vattendraget även i år då en kortare sträcka inventerades.

Trots kraftiga rensningar finns fina sträckor med lämpliga bottnar för både öring och flodpärlmussla men inte heller i år gjordes några fynd av musslor.

Finnåkersån

Figur 44. Karta över Finnåkersån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180720. Finnåkersån rinner mellan sjöarna Oppåsen och Finnåkerssjön. Här gjordes en mindre inventeringsinsats vid Finnåkers kursgård då uppgifter inkommit om förekomst av musslor.

Bottnarna var här renspolade med klart vatten och dominans av sten och grus. Sparsamt med allmän dammussla påträffades i hela den inventerade sträckan men utbredningen är sannolikt större. Inga små musslor hittades. Signalkräfta observerades också.

Figur 45. Vid Finnåkers kursgård hittades allmän dammsusla.

Övreån

Figur 46. Karta över Övreån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180720. Övreån rinner från sjön Lunten ner till Övresjön. I den nedre delen av Övreån domineras bottenarna av grus, sand och finsediment. Vattnet är till största delen lugnflytande och på flera ställen dämt av bäver. Där vattendraget korsar vägen mot Västra Övre påträffades sparsamt med allmän dammussla. Inga små musslor hittades och utbredningen av musslor verkar bara sträcka sig ett par hundra meter. Mört, abborre och signalkräfta observerades också. Enligt boende i området saknas öring i Övreån men utter har setts vid några tillfällen.

Längre upp i vattendraget finns sträckor med högre vattenhastighet och där blir också substratet på bottenarna grövre med sten, grus och block. Sedimentationen var kraftig i hela vattendraget och blev särskilt påfallande i lugnare partier närmare utloppet från Lunten. Där var vattnet bitvis så grumligt att inventering inte gick att genomföra.

Figur 47. Allmän dammussla funnen i de nedre delarna av Övreån.

Figur 48. Foton från övre delen av Övreån.

Mjugsjöbäcken

Figur 49. Karta över Mjugsjöbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180731. Mjugsjöbäcken rinner från Stora Mjugsjön och mynnar i Stora Aspasjön. Vid inventeringstillfället var bäcken helt uttorkad sånär som ett par mindre höljar här och där. Bottnarna var bitvis riktigt fina med sten, grus och sand. Gick i flodbädden på flera ställen för att eventuellt hitta skal av musslor. Ovan Bengtesfall påträffades flera döda signalkräfter.

Sammanfattningsvis så är Mjugsjöbäcken bitvis ett riktigt fint vattendrag med lämpliga biotoper för flodpärlmussla. Trots det gjordes inga observationer av musselskal som tyder på att bäcken tidigare hyst några musslor Enligt boende torkar vattendraget ut då och då varför Mjugsjöbäcken ändå inte kan anses som ett lämpligt musselvatten.

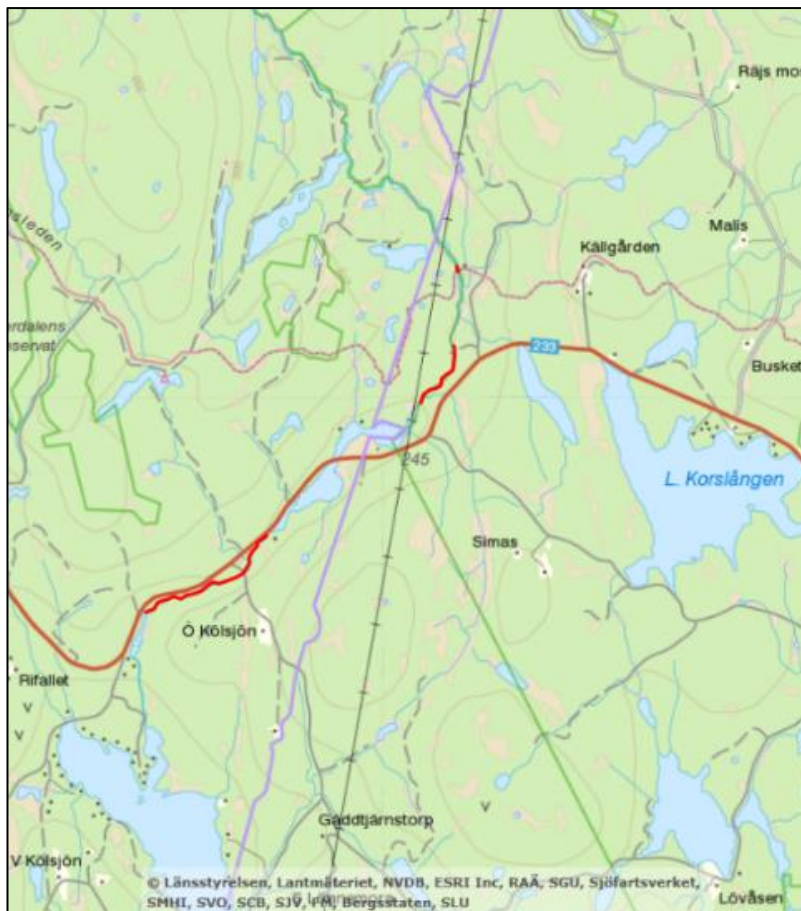
Figur 50. Flera döda signalkräftar hittades i det uttorkade vattendraget.

5

Figur 51. En sträcka som skulle kunna vara lämplig för flodpärlmussla.

Sandån

Figur 52. Karta över Sandån. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180719. Sandån rinner från Stora Sandsjön ned till Kölsjö. Vattendraget är påverkat av bland annat fragmentering, reglering och tidigare försurning. Från Kölsjö station upp till Åtjärnarna är vattnet klart med en botten som till största delen består av sten och block med mycket påväxt av grönalger samt inslag av grus. Bitvis kraftigt rensad och eventuellt också sprängt i vissa partier. Öring och forsärla observerades på sträckan.

Ovan Åtjärnarna var förhållandena liknande de tidigare beskrivna med något mindre påverkan och inga fiskobservationer.

Trots påverkan så finns partier som skulle kunna utgöra en lämplig miljö för flodpärlmussla.

Figur 53. Rensad sträcka nedströms Åtjärnarna.

Björktjärnsbäcken

Figur 54. Karta över Björktjärnsbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180719. Björktjärnsbäcken är ett litet vattendrag som rinner från Björktjärnen till Sörsjön. Vattendraget har hög naturlighet men var vid inventeringstillfället nästa helt uttorkat. Det är tveksamt om det var vattenförande under hela sommaren.

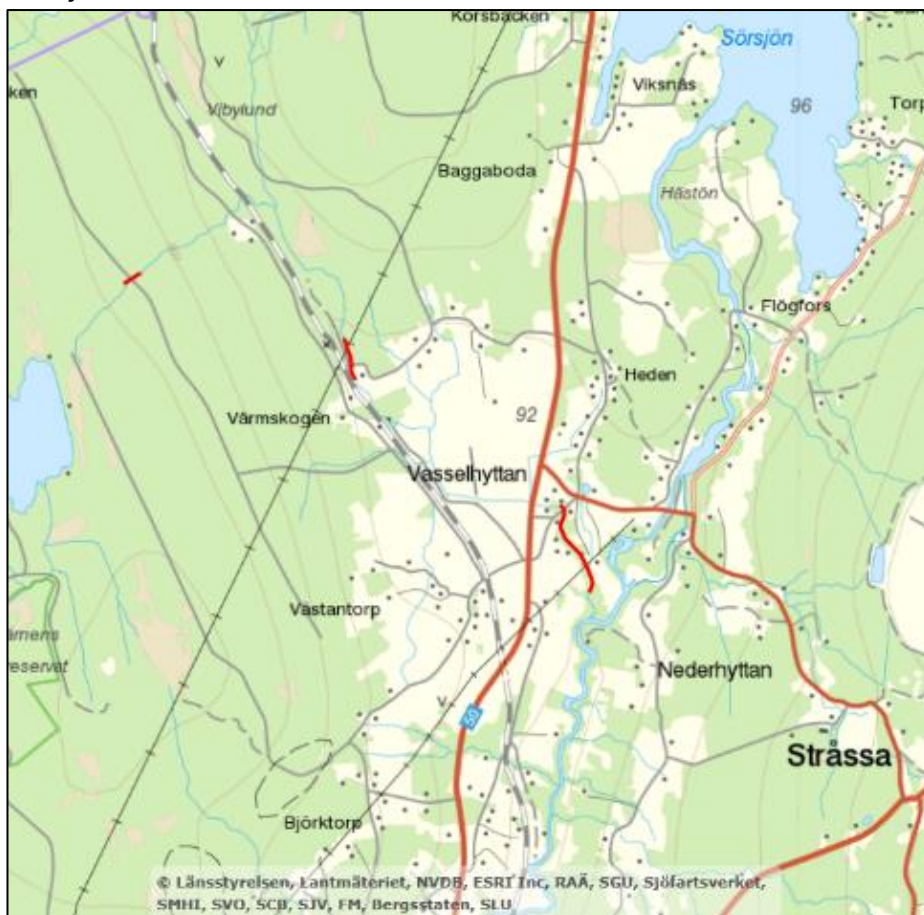
Bottensubstraten på den inventerade sträckan dominerades av mindre block men det finns också mer steniga sträckor med inslag av grus.

Då bottenfaunan i vattendraget indikerar att Björktjärnsbäcken är försurat (muntlig uppgift, Per Mossberg) och därför saknar bra förutsättningar för musslor genomfördes ingen vidare inventering.

Figur 55. Blockrik forssträcka i Björktjärnsbäcken.

Rösjöbäcken/Dammbäcken

Figur 56. Karta över Rösjöbäcken/Dammbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180719. Rösjöbäcken rinner från Rösjön, vid Hålkärret rinner vattendraget samman med Rovåsbäcken och byter därefter namn till Dammbäcken för att slutligen mynna i Storån.

Nedanför hyttområdet i Vasselhyttan finns en sträcka där Dammbäcken är relativt fin med klart vatten och bottnar bestående av grus, sten och sand. Vattendraget rinner här genom ett ravinlandskap med fin omgivande skog och bitvis mycket död ved i vattendraget. Bottnarna var dock kraftigt igenslammade men skulle annars kunna utgöra en lämplig musselmiljö.

Längre upp rinner vattendraget genom jordbruksmark och får mer karaktären av ett dike med mycket vegetation och igenslammade bottnar. Vissa sträckor är också rätade. Här är vattendraget helt ointressant ur musselsynpunkt.

Från Hålkärret upp till Rösjön var vattendraget helt uttorkat.

Inga observationer av varken fisk eller musslor.

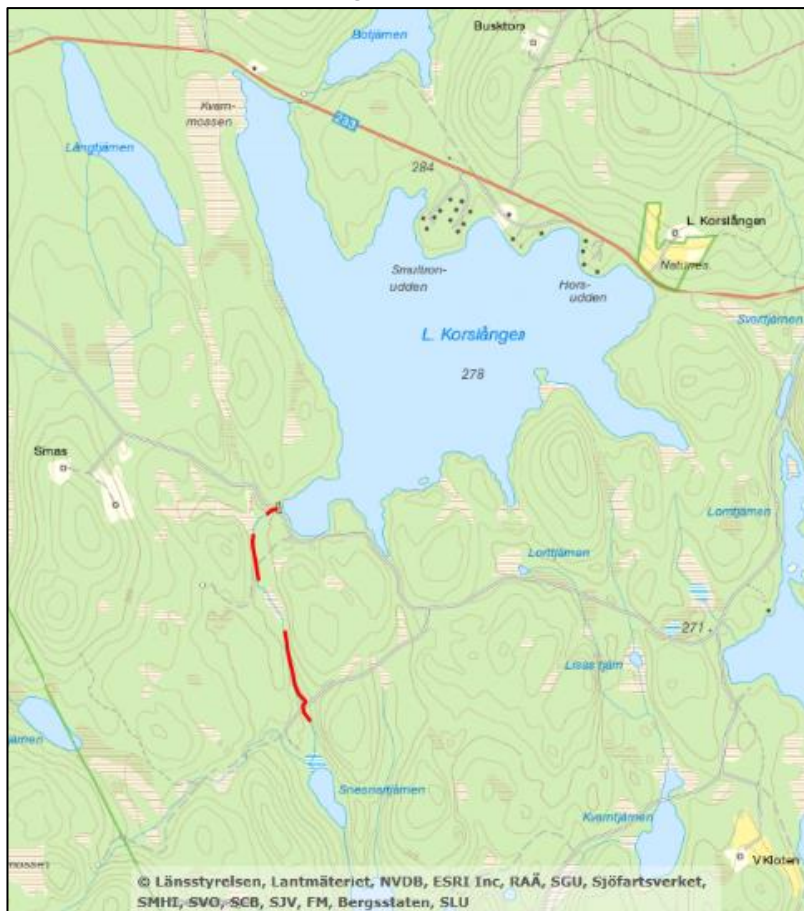

Figur 57. Nedströms hyttområdet i Dammbäcken.

Figur 58. Sträckan från Hålkärret upp till Rösjön var helt uttorkad.

Bäck vid Lilla Korslången

Figur 59. Karta över bäcken från Lilla Korslångan. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180628. Mellan Lilla Korslångan och Snesnartjärnen rinner ett mindre vattendrag. Vattendraget är till stora delar lugnflytande och rinner genom ett par mindre våtmarker. På flera ställen är vattendraget också dämt av bäver. Ett par strömmande sträckor finns, bland annat strax ovan Snesnartjärnen, som nästan uteslutande består av block och därför inte utgör något lämpligt substrat för musslor.

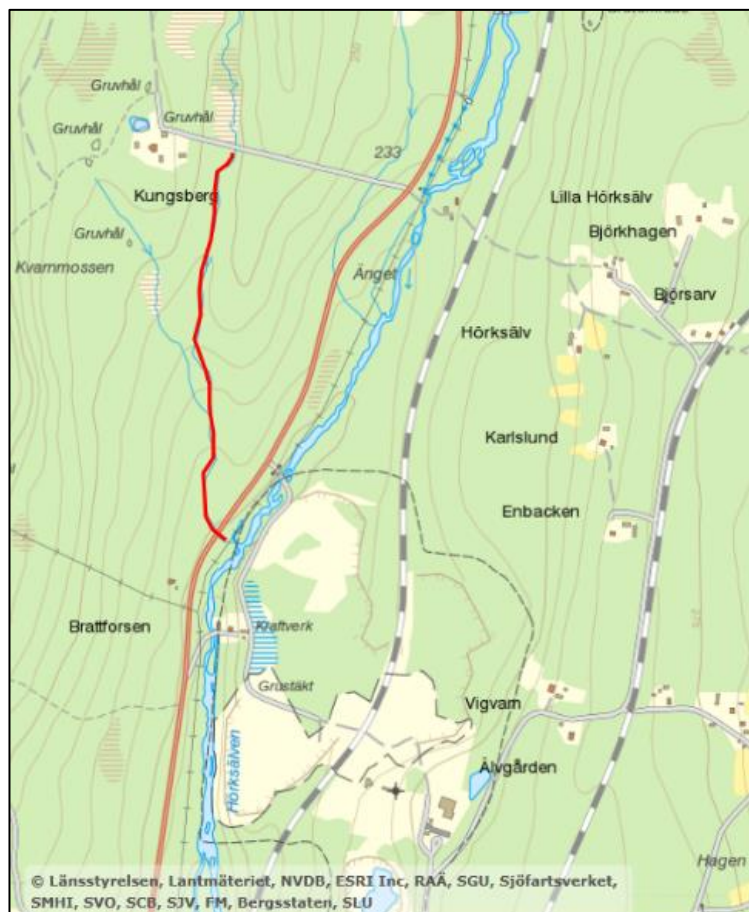
Högre upp mot Lilla Korslångan ökar inslaget av sand och grus på bottenarna. Här observerades öring. Som helhet finns det bara enstaka, korta partier med lämpligt substrat för musslor vilket gör att vattendraget bedöms som ointressant ur musselsynpunkt.

Figur 60. Utloppet från Lilla Korslången.

Ljusnarsbergs kommun

Utterbäcken

Figur 61. Karta över Utterbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180628. Utterbäcken mynnar i Hörksälven som hyser ett rekryterande bestånd av flodpärlmussla. Botten i Utterbäcken domineras av block och sten med inslag av grus. Klart vatten men på sina ställen mycket påväxtalger. I den nedre delen av vattendraget observerades elritsa, annars inga observationer.

Trots att vattendraget till det yttre har sträckor lämpliga för öring och vid högre flöde sannolikt hyser ganska fina forssträckor saknas ”musselkänsla”.

Laxbäcken

Figur 62. Karta över Laxbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180719. Laxbäcken rinner från Laxtjärnen och mynnar i Garhytteån. Större delen av vattendraget rinner genom Kopparberg och omges därför av bebyggelse. Det var väldigt lite vatten vid inventeringstillfället. Mycket skräp låg i vattendraget. En hel del öring sågs i de vattensamlingar som fanns. På flera ställen var vattnet starkt färgat vilket kan indikera metallutfällningar.

I höjd med kyrkogården ansluter ett tillrinnande, något större, vattendrag som inventerades en kortare sträcka. Till största del var den inventerade sträckan lugnflytande med botten bestående av sten, grus och finsediment. Kraftig igenslamning. Uppströms Laxtjärnen var vattendraget mer som ett dike med stillastående vatten.

Trots god förekomst av öring i de nedre delarna av Laxbäcken och bitvis botten med lämpligt substrat bedöms inte vattendraget i dagsläget vara lämpligt för flodpärlmussla. Laxbäcken är som helhet väldigt påverkat med kraftig sedimenttransport och starkt färgat vatten.

Figur 63. Laxbäcken i höjd med kyrkogården.

Figur 64. Vattendraget ovan Laxtjärnen.

Klotbäcken

Figur 65. Karta över Klotbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180628. Klotbäcken mynnar i Garhytteån vid Värmeverket i Bångbro. Nedre delen av vattendraget omges av bebyggelse och tomtmark. Klotbäcken är ett svårbedömt vattendrag som är väldigt varierande, både vad gäller bottenstrukturer och strömshastighet. Som helhet känns det väldigt påverkat även om naturligheten ökar högre upp. Bitvis är det väldigt rensat med sprängda partier och bitvis påträffas mycket skräp. Samtidigt finns det också väldigt fina sträckor med strömmande vatten och renspolade botten bestående av sten, grus och sand som skulle kunna utgöra lämpliga musselhabitat. Vattnet var klart och örning observerades

Inga spår av några musslor.

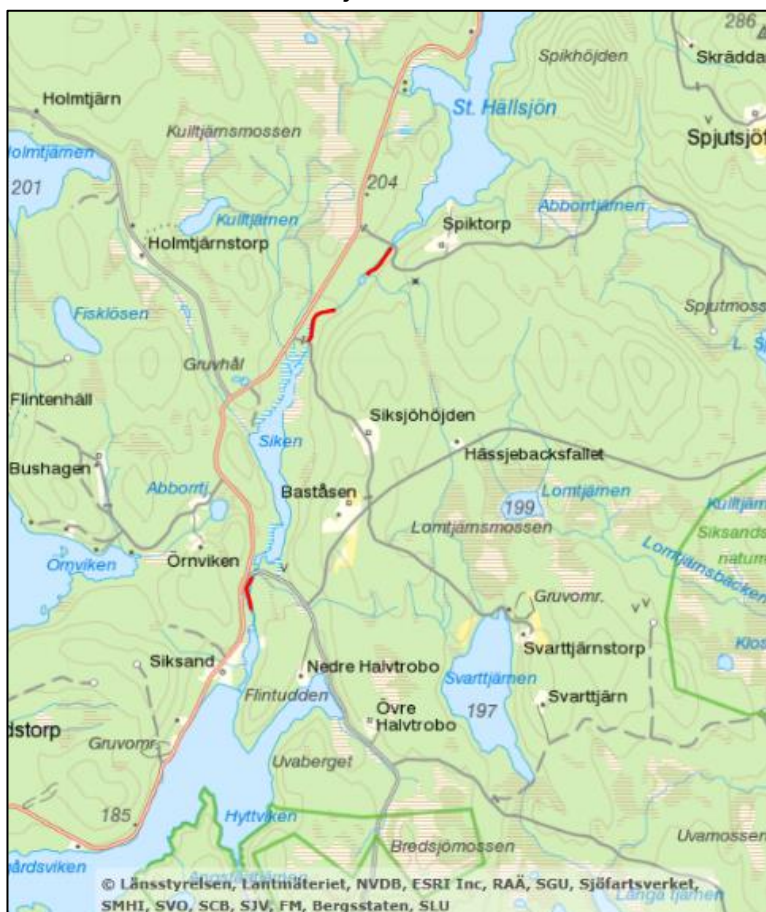

Figur 66. Klotbäcken strax uppströms utloppet till Garhytteån.

Figur 67. Resterna av en dammkonstruktion vid Baddammen i Bångbro.

Bäck från Stora Hällsjön

Figur 68. Karta över bäcken från Stora Hällsjön. inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180719. Vattendraget rinner från Stora Hällsjön och mynnar i Halvtron. Mellan Stora Hällsjön och Siken är vattendraget litet med mycket blockrika sträckor, sparsamt inslag av grus och sand. Mycket sediment på bottenarna men klart vatten. Vattnet är till största delen lugnflytande med korta strömmande sträckor mellan. I anslutning till Siken omges vattendraget av våtmark. Nedströms Siken breddar vattendraget. Här finns endast en kort sträcka med block och sten innan vattendraget övergår till våtmark.

Som helhet bedöms vattendraget som ointressant ur musselsynpunkt då lämpliga botten endast utgör en liten del av bäcken.

Figur 69. Vattendraget ovan (t.v.) respektive nedan (t.h.) Siken.

Nora kommun

Dammsjöbäcken vid Öskebohyttan

Figur 70. Karta över Dammsjöbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180522. Dammsjöbäcken har sin början i den lilla Dammsjön och mynnar i sjön Usken. Vattendraget är intressant då flodpärlmussla hittades sommaren 2017 i Uskenån som har sitt utlopp från Usken.

Nedströms Öskebohyttan och det gamla hyttområdet består bottenarna av grus, sten och mindre block men också mycket slagg. Renspolade bottenar, klart men färgat vatten. Vattendraget är strömmande och omges här av öppen mark men är väl beskuggat tack vare en bra kantzon.

Vid Öskebohyttan är vattendraget mer lugnflytande med finsedimentbottenar. Bäcken omges här av ett hygge. Ovan hygget blir vattendraget återigen mer strömmande med sten- och grusbottenar. Här observerades öring.

Trots att Öskebohyttan till det yttre har lämpliga miljöer för flodpärlmussla, framförallt nedströms Öskebohyttan, gjordes inga fynd av några musslor.

Figur 71. Strömsträcka med potential för flodpärlmussla, nedströms Öskebohyttan.

Bäck till Bornsälven

Figur 72. Karta över bäcken till Bornsälven. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180522. Bäcken avvattnar våtmarkerna kring Dammängen och mynnar i Bornsälven.

Vattendraget domineras av svagt strömmande vatten med block, sten och inslag av grus. Vid Dammsjötorp ligger ett äldre hyttområde där spår av tidigare verksamhet är tydliga med mycket slagg och rödfärgade bottnar. Här finns också en gammal damm med delvis raserat stendämme. Närmare landsvägen finns en blockrik, liten forssträcka. Inga observationer av fisk eller musslor.

Som helhet känns vattendraget tämligen ointressant. Bottnarna var kraftigt igenslammade och bäcken var bitvis nästan helt uttorkad. Väldigt tveksamt om den var vattenförande under hela sommaren.

Figur 73. Delvis raserat stendämme.

Figur 74. Nästan torrlagd forssträcka.

Örebro kommun

Blackstaån

Figur 75. Karta över Blackstaån. Röda punkter markerar var inventeringsförsök genomfördes.

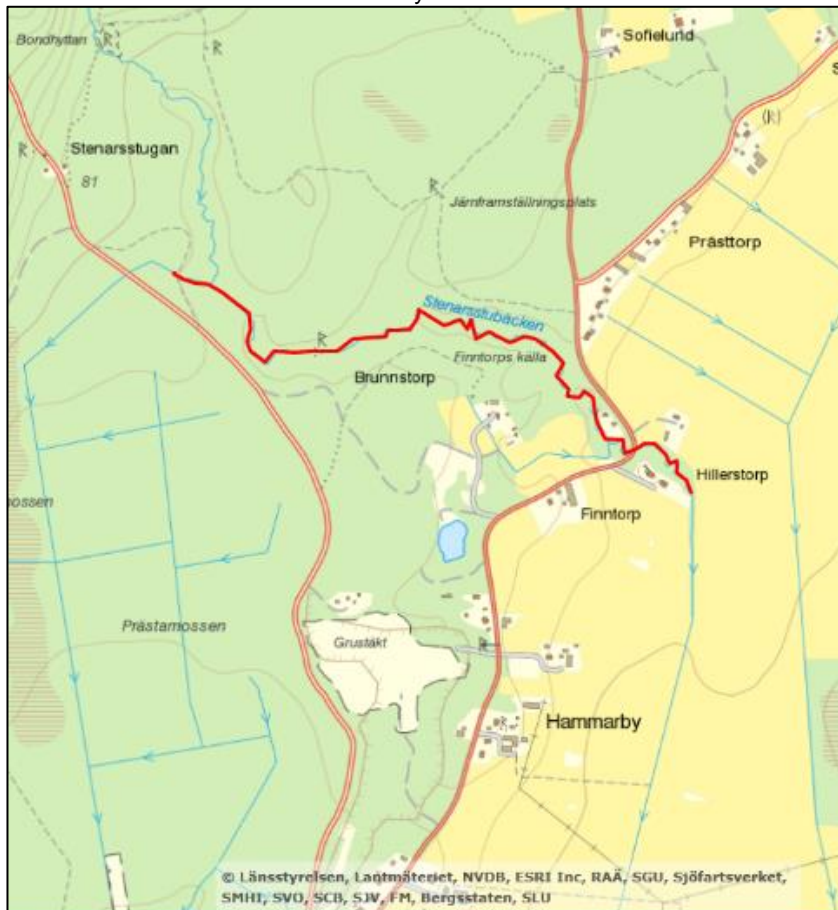
Inventerad 20180522. Blackstaån mynnar i sjön Tysslingen och rinner nästan uteslutande genom jordbruksmark. Vattendraget är påverkat av övergödning och omfattande rätning/kanalisering. Sedimentationen är kraftig och en stor mängd partiklar transporteras i ån och vidare ut i Tysslingen.

Under 2017 gjordes två försök att inventera vattendraget för att se om det eventuellt förekommer några musslor. Vid båda tillfällena var vattnet så grumligt att inventering var omöjlig att genomföra. I år gjordes ytterligare ett försök. Flera stopp gjordes utmed vattendraget men även detta år var sikten obefintlig.

Det känns osannolikt att Blackstaån hyser några musslor med tanke på hur påverkat vattendraget är samt med den kraftiga sedimentation som råder.

Stenarstubäcken/Hammarbybäcken/

Karta över Stenarstubäcken/Hammarbybäcken

Figur 76. Karta över Stenarstubäcken/Hammarbybäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180517. Stenarstubäcken rinner från Kilsbergen, vid Hammarby byter den namn till Hammarbybäcken och mynnar sedan i Blackstaån vid Närkes Kil. Nedre delen av vattendraget rinner genom jordbruksmark och är kraftigt rätat och kanaliserat. Inventeringen omfattar egentligen bara Stenarstubäcken.

Den inventerade sträckan utgörs i huvudsak av lugnflytande vatten med botten som domineras av finsediment och sand. En längre sträcka är bäverdämd med stillastående vatten som följd. Bitvis förekommer också en del fina

strömsträckor med block och sten. Tillgången på död ved är bitvis god. Öring observerades liksom rikligt med bäcknejonöga.

Figur 77. Både mer strömmande sträckor med block och sten liksom lugnare partier med sand påträffas i vattendraget.

Rangelbäcken

Figur 78. Karta över Rangelbäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180517. Rangelbäcken kommer uppifrån Kilsbergen och mynnar så småningom i Järleån. Den nedre delen rinner övervägande genom jordbrukslandskap och här är vattendraget rätat långa sträckor. Högre upp är Rangelbäcken ett förvånansvärt fint vattendrag. Bottensubstratet domineras av sten och grus men det finns också väldigt blockrika sträckor.

Vattnet är starkt färgat men klart och bottarna relativt renspolade. Mycket död ved. Öring och bäcknejonöga observerades.

Sammantaget är Rangelbäcken ett vattendrag med flera lämpliga sträckor för flodpärlmussla, både vad gäller strömhastighet och bottensubstrat. Inga musslor påträffades.

Figur 79. Strömsträckor i Rangelbäcken.

Markabäcken

. Karta över Markabäcken.

Figur 80. Karta över Markabäcken. Inventerad sträcka är markerad med rött.

Inventerad 20180517. Markabäcken har sin början i Kilsbergen och mynnar liksom Hammarbybäcken slutligen i Blackstaån. Nedre delen av vattendraget rinner också genom jordbruksmark och är kraftigt kanaliserat/rätat. Markabäcken är mindre än både Rangelbäcken och Hammarbybäcken men med klarare vatten.

Nedre delen av den inventerade sträckan är väldigt bäverpåverkad med lugnflytande vatten och mjukbottnar som följd. Högre upp ökar strömhastigheten något och bottensubstratet övergår till mer sand och grus.

Strax uppströms där Markabäcken korsar vägen finns en längre blockrik forssträcka. Högst upp i forsen finns en liten dammkonstruktion vars syfte är svårt att förstå. Ovan forssträckan blir vattendraget återigen lugnflytande till svagt strömmande.

Bitvis i Markabäcken finns sträckor som skulle kunna utgöra lämpligt habitat för flodpärlmussla, inga musslor påträffades dock. Öring och bäcknejonöga observerades.

Figur 81. Ett väldigt litet dämme påträffades i Markabäcken.

Referenser

Gärdenfors, U. (red). 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. Artdatabanken, SLU.

Holst, I. & Tapper, J. 2005. *Flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla i Örebro län 2004*. Länsstyrelsen i Örebro län. Publ. nr 2005:3.

Olsson, M. 2001. Kedjan *En naturvärdesbedömning av faunan 2001*. Karlskoga kommun 2001

Länsstyrelsen
Örebro län

Länsstyrelsen i Örebro län
Stortorget 22, 701 86 Örebro
010-224 80 00
orebro@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/orebro